

การวางรากฐานความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

ปวรา ชูสังข์^{1*} และ วณิชชา สิทธิพล²

Establishing Economic Literacy Foundations in Early Childhood

Pawara Chusang^{1*} and Wanitcha Sittipon²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University

²คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

²Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

* Corresponding author. E-mail address: pawara@webmail.npru.ac.th

Received: 12th Jan 2026 ; Revised: 4th May 2026 ; Accepted: 8th Jun 2026

DOI : 10.60101/jhet.2026.1442

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ตลอดจนเสนอแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และกรอบมาตรฐานการเรียนรู้จากหน่วยงานด้านการศึกษาในระดับนานาชาติ ผลการวิเคราะห์พบว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วยมโนทัศน์หลัก ได้แก่ ความต้องการและความจำเป็น ความขาดแคลนและทางเลือก การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สินค้าและบริการ บทบาทของผู้ผลิตและผู้บริโภค งานและรายได้ เงิน การออม และการใช้จ่าย ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ผ่านการเล่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการเรียนรู้เชิงสังคมโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา และชุมชน บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า การปลูกฝังความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่วัยปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต การคิดอย่างมีเหตุผล และความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากร อันนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมและยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์, เด็กปฐมวัย, การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ABSTRACT

This academic article aims to explain the meaning, importance, and key components of economic literacy in early childhood, as well as to propose appropriate learning approaches that align with young children's developmental characteristics. The study employs document analysis of theoretical perspectives and international early childhood education standards related to economics and personal finance. The findings indicate that economic literacy in early childhood encompasses fundamental concepts such as needs and wants, scarcity and choice, rational decision-making, goods and services, roles of producers and consumers, work and income, money, saving, and spending. These concepts can be effectively fostered through active learning, play-based learning, experiential learning, and social learning approaches, with strong collaboration among families, educational institutions, and communities. The article highlights that nurturing economic literacy from an early age lays a crucial foundation for life skills development, rational thinking, and responsible resource management, ultimately supporting sustainable economic behaviors in later life.

keywords: Economic Literacy, Early Childhood, Learning Experiences

บทนำ

ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ (economic literacy) เป็นสมรรถนะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม เศรษฐกิจสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริบทของโลกปัจจุบันที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วและความซับซ้อน บุคคลควรมีความสามารถในการเข้าใจหลักการทางเศรษฐศาสตร์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไม่เพียงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคมโดยรวม (OECD, 2016) ในประเทศกำลังพัฒนา ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างทุนมนุษย์ เพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน และยกระดับผลิตภาพของระบบเศรษฐกิจโดยรวม การพัฒนาความรู้ และทักษะทางเศรษฐศาสตร์จึงเป็นรากฐานของเศรษฐกิจฐานความรู้และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทที่ประชาชนต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการตัดสินใจทางการเงินที่ซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาเศรษฐศาสตร์ (economic education) เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ โดยมุ่งเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจอย่างมีเหตุผล ครอบคลุมความเข้าใจเกี่ยวกับเงิน ระบบเศรษฐกิจตลาด การจัดการรายรับรายจ่าย การวางแผนงบประมาณ การออม และความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Lusardi & Mitchell, 2014, Walstad & Rebeck, 2017) ซึ่งสามารถปลูกฝังให้เด็กได้ตั้งแต่ช่วงปฐมวัย

การปลูกฝังความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่วัยปฐมวัย เป็นช่วงเวลาทองในการวางพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชีวิตให้มั่นคง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้เด็กปฐมวัยมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา รวมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม ในการปลูกฝังความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่วัยนี้นั้น จะเริ่มจากให้เด็กปฐมวัย

เรียนรู้และสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเงิน การทำงาน การบริโภค และการแลกเปลี่ยน ควบคู่ไปกับส่งเสริมให้เด็กเข้าใจคุณค่าของเงิน ตระหนักถึงผลของการใช้จ่าย แยกแยะระหว่างความจำเป็นและความต้องการ วางแผนการใช้ทรัพยากร และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล จะช่วยพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ลดความเสี่ยงของปัญหาทางการเงินในอนาคต โดยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเงิน การจัดท่างบประมาณ และการวางแผนทางการเงิน ซึ่งจะช่วยให้เด็กปฐมวัยสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในโลกสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (OECD, 2020, Mohigulkhon, 2024)

เนื่องด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น ครอบครัวและสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็ก กล่าวคือ ผู้ปกครองในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดและเป็นแบบอย่างสำคัญด้านพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการหล่อหลอมทัศนคติความรู้ และพฤติกรรมทางการเงินของเด็ก ซึ่งพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่เด็กสามารถเรียนรู้จากผู้ปกครอง ได้แก่ การวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือน การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอย่างมีเหตุผล การออมเงินอย่างสม่ำเสมอ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตลอดจนการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อภาระทางการเงิน ในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์นั้นผู้ปกครองสามารถเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการเงินอย่างเหมาะสมตามวัยได้ เช่น การให้เด็กช่วยวางแผนค่าใช้จ่ายเล็ก ๆ หรือการอธิบายเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้า จะช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของเงิน และสามารถแยกแยะระหว่างความจำเป็นกับความต้องการได้อย่างเหมาะสม (Belinova et al., 2021) ในขณะที่สถานศึกษาปฐมวัยสามารถออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น เกมบทบาทสมมติ และการจำลองสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถทำความเข้าใจแนวคิดเชิงนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เช่น การจัดมุมร้านค้าให้เด็กสวมบทบาทเป็นผู้ซื้อและผู้ขาย การเล่นเกมจำลองการออมเงิน การใช้สื่อหรือเกมสถานการณ์เพื่อให้เด็กฝึกการเลือกใช้ทรัพยากรภายใต้ข้อจำกัด รวมถึงการจัดกิจกรรมโครงการที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการสะท้อนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Walstad, Rebeck, & MacDonald, 2010, Mohigulkhon, 2024, Federal Reserve Bank of St. Louis, 2015)

ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ในเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจมิติทางเศรษฐศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีเหตุผลและรับผิดชอบ ซึ่งบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

เนื้อความ

ความหมายและขอบเขตของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

ความหมายของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์

ก่อนจะกล่าวถึงความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์เด็กปฐมวัยนั้น ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ก่อน เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจที่ตรงกัน โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไว้ดังนี้

Lusardi and Mitchell (2014) อธิบายว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ คือ ความสามารถในการเข้าใจแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร การตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัด และการประเมินผลลัพธ์ของทางเลือกทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถวางแผนและตัดสินใจในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Davies (2015) กล่าวว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีที่บุคคล ครอบครัว และสังคมตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่จำกัด โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐศาสตร์กับบริบททางสังคมและชีวิตจริง

Walstad, Rebeck, and Butters (2013) ให้ความหมายว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ คือ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เช่น ความขาดแคลน ต้นทุนค่าเสียโอกาส การเลือก และบทบาทของตลาด ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถอธิบาย ปรับตัว และตัดสินใจต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Atkinson and Messy (2012) ระบุว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิตที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ การใช้จ่าย การออม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยมุ่งเน้นการตัดสินใจที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของตนเองและสังคมในระยะยาว

UNESCO (2020) กล่าวว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจระบบเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน การตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะผู้บริโภคและสมาชิกของสังคม และการใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบและยั่งยืน

OECD (2018) ให้ความหมายของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นความสามารถในการทำความเข้าใจและประยุกต์ใช้แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ขั้นพื้นฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริโภค การออม และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้นิยามความฉลาดรู้เรื่องเศรษฐกิจไว้ว่าเป็นความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติทางเศรษฐกิจ รวมถึงการประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจและการสร้างสรรค์แนวทางการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตและการบริโภคให้สอดคล้องกับบริบทของชีวิตและสังคมอย่างสมเหตุสมผลและคุ้มค่า

สรุปได้ว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจและประยุกต์ใช้แนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความขาดแคลน การจัดสรรทรัพยากร การเลือกและการตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัด ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ การใช้จ่าย และการออม เพื่อให้สามารถตัดสินใจทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในชีวิตประจำวัน โดยเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม บทบาทของบุคคลในฐานะผู้บริโภค และการใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบและยั่งยืน

ความหมายของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องใกล้ตัวและอยู่ในการใช้ชีวิตประจำวันของเราทุกคน จำเป็นต้องส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ และซึมซับความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

Belinova et al. (2021) อธิบายว่า ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ การใช้จ่าย การออม การแลกเปลี่ยน และรายได้ โดยเน้นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว และใช้การจำลองสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงเป็นฐานในการเรียนรู้

Todorova (2013) กล่าวว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย คือ ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ครอบคลุมถึงการสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด เด็กจะเริ่มเรียนรู้ที่จะแยกแยะระหว่างความจำเป็น (Needs) เช่น อาหารและเสื้อผ้า กับความต้องการ (Desires) เช่น ของเล่นหรือขนม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจเลือก (Decision Making) นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อเงิน การเรียนรู้เรื่องคุณค่าของสิ่งของ ราคา และการตระหนักถึงที่มาของรายได้ว่ามาจากการทำงานและการใช้ความพยายาม

Mohigulkhon (2024) ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย คือ ความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก่นแท้ของความฉลาดรู้ที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อให้พวกเขาสามารถทำความเข้าใจหลักการเบื้องต้นของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดและตระหนักถึงคุณค่าที่แท้จริงของเงินได้ตั้งแต่วัยเยาว์

Syahrini Kalsum et al. (2025) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย คือ การปลูกฝังทักษะการจัดการเงินและทรัพยากรผ่านประสบการณ์จริง เพื่อสร้างพฤติกรรมการตัดสินใจที่เหมาะสมและมีคุณธรรม โดยครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ 1. เข้าใจค่าของเงิน คือ รู้จักเงินเหรียญ ธนบัตร และเงินดิจิทัลในฐานะสื่อกลางการแลกเปลี่ยน 2. แยกแยะสิ่งที่จำเป็น และสิ่งที่อยากได้ รวมถึงลำดับความสำคัญของสิ่งของเพื่อการบริโภคอย่างมีเหตุผล 3. รู้จักออมและรอคอย โดยพยายามฝึกลบยั้งชั่งใจและวางแผนเก็บออมเพื่อเป้าหมายในอนาคต และ 4. มีคุณธรรมทางการเงิน คือ รู้คุณค่าของทรัพยากร มีความซื่อสัตย์ และเข้าใจว่ารายได้มาจากความพยายามในการทำงาน

ชนาภา ทรัพย์เจริญ และคณะ (2565) กล่าวว่า การรู้เศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติและตัดสินใจในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยสามารถใช้เหตุผลในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด

สรุปได้ว่า ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจโมทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังเจตคติมากกว่าทักษะการคำนวณที่ซับซ้อน เช่น ความจำเป็น และความต้องการ ความขาดแคลนและทางเลือก การใช้เงิน การออม การแลกเปลี่ยน และที่มาของรายได้จากการทำงาน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการตัดสินใจ การจัดการทรัพยากร และการปลูกฝังทัศนคติและคุณธรรมทางการเงินที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความแตกต่างระหว่างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์และความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่าทั้งสองแนวคิดมีความสัมพันธ์กัน แต่มีขอบเขตและจุดเน้นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์มุ่งเน้นความเข้าใจโมทัศน์และหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในภาพรวม เช่น ความขาดแคลน การจัดสรรทรัพยากร การตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัด บทบาทของตลาด ผู้ผลิตและผู้บริโภค ตลอดจนผลกระทบของการเลือกในระดับบุคคลและสังคม ในขณะที่ความฉลาดรู้ทางการเงินให้ความสำคัญกับทักษะเชิงปฏิบัติในการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลโดยตรง เช่น การหารายได้ การออม การใช้จ่าย การวางแผนทางการเงิน และการใช้เงินอย่างมีวินัยและรับผิดชอบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์และความฉลาดรู้ทางการเงิน

ประเด็น เปรียบเทียบ	ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ (Economics Literacy)	ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)
ความหมาย	ความสามารถในการเข้าใจแนวคิด หลักการ และกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์พื้นฐาน และใช้เหตุผลเชิงเศรษฐศาสตร์ในการอธิบายและตัดสินใจในชีวิตประจำวัน	ความสามารถในการเข้าใจและจัดการทรัพยากรทางการเงินของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ
เป้าหมายหลัก	เพื่อให้เข้าใจกลไกตลาด เห็นความเชื่อมโยงของทรัพยากร และเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการแลกเปลี่ยน	เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินในอนาคต และสร้างวินัยในการใช้จ่ายและเก็บออมอย่างเป็นระบบ
องค์ประกอบ สำคัญ	- ความเข้าใจเกี่ยวกับอุปสงค์และอุปทาน - การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis) - การตัดสินใจเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Decision Making) - ความเข้าใจระบบตลาดและกลไกเศรษฐกิจ - การวิเคราะห์และตีความข้อมูลเศรษฐกิจ	- การวางแผนการเงินส่วนบุคคล - การจัดการงบประมาณและการออม - การลงทุนและการจัดการความเสี่ยงทางการเงิน - ความรู้เกี่ยวกับหนี้สินและการใช้เครดิต - การตัดสินใจการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลและมีวินัย

องค์ประกอบสำคัญด้านความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

มีหน่วยงานต่างประเทศ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย และความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญในด้านความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัยนั้นไว้หลายลักษณะซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ มีความน่าเชื่อถือในการจัดการศึกษาปฐมวัย

Federal Reserve Bank of St. Louis, (2023) ได้จัดทำหลักสูตร “Kiddynomics” ซึ่งเป็นหลักสูตรเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ที่ออกแบบมาเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ หลักการพื้นฐานของการทำงานทางเศรษฐกิจ มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานส่วนบุคคลและเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ความขาดแคลนและทางเลือก สินค้าและบริการ การออม การใช้จ่าย และธนาคาร โดยเรียนรู้ผ่านนิทาน และกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในลักษณะต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลอง การสาธิต การจัดหมวดหมู่ภาพ การเล่นเกมเรียงลำดับ การร้องเพลง การพูดคุย และได้กำหนดกรอบการเรียนรู้ 5 เรื่องหลัก ดังนี้

1. ความต้องการ ทางเลือก และความขาดแคลนทรัพยากร เด็กเรียนรู้ว่าเมื่อขาดแคลนทรัพยากร หรือทรัพยากรมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของทุกคน เราจำเป็นต้องมีการตัดสินใจ การเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากความต้องการทั้งหมดที่มี โดยมีเป้าหมายให้เด็กสามารถระบุสิ่งที่ตนเองต้องการได้ และยอมรับการตัดสินใจเลือกภายใต้ข้อจำกัดได้

2. สินค้าและบริการ เด็กเรียนรู้ความหมาย และความแตกต่างระหว่างคำว่า “สินค้า” หมายถึง สิ่งของที่สามารถจับต้องได้และตอบสนองความต้องการ เช่น ดินสอ หนังสือ ตุ๊กตา คัพเค้ก และ “บริการ” หมายถึง การกระทำที่ผู้อื่นทำให้เรา เช่น คุณหมอตตรวจคนไข้ พนักงานทำความสะอาด พนักงานส่งอาหาร รวมทั้งเด็กได้ฝึกจำแนกสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน

3. ผู้ผลิตและผู้บริโภค เด็กเรียนรู้ความหมายของคำว่า “ผู้ผลิต” หมายถึง ผู้ที่สร้าง จัดทำสิ่งของ ปลุกพืชเพื่อขายเป็นสินค้าหรือจัดหาสินค้าและบริการ และ “ผู้บริโภค” หมายถึง ผู้ที่ซื้อหรือใช้สินค้าและบริการนั้นๆ รวมทั้งเด็กได้ฝึกจำแนกบทบาทของผู้ผลิตและผู้บริโภคในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้หุ่น บัตรภาพ และการเล่นเกมเรียงลำดับ

4. การธนาคารและการเงิน เด็กเรียนรู้ความหมายของคำว่า “เงิน” หมายถึง สื่อกกลางที่ใช้ในการซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งมีทั้งในรูปแบบเหรียญ และธนบัตร และเด็กเรียนรู้หน้าที่ของธนาคาร คือ สถานที่ที่สะดวกปลอดภัยในการเก็บรักษาเงิน กิจกรรมที่ทำเมื่อไปธนาคาร ได้แก่ การฝากเงิน การออมเงิน รวมทั้งเด็กได้ฝึกจำแนก จัดกลุ่มเหรียญ

5. การออม การใช้จ่าย และรายได้ เด็กเรียนรู้ความหมายของคำว่า “การออม” หมายถึง การเก็บเงินไว้เพื่อใช้ซื้อสินค้าหรือบริการในอนาคต “การใช้จ่าย” หมายถึง การนำเงินไปแลกเปลี่ยนเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ “รายได้” หมายถึง เงินที่เราได้รับจากการทำงานหรือการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเด็กได้ฝึกจำแนกพฤติกรรมการออม และการใช้จ่าย ผ่านการเล่นเกมในสถานการณ์ต่าง ๆ

Texas Education Agency (2024) ได้จัดวางกรอบสาระการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ไว้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา และกำหนดทักษะด้านการเงินส่วนบุคคลให้อยู่ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ได้ระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนระดับชั้นปฐมวัย เพื่อส่งเสริมความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์และการเงินตั้งแต่วัยเริ่มต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สาระการเรียนรู้ด้านเศรษฐศาสตร์

มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก ได้แก่ ความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ กระบวนการตอบสนองความต้องการผ่านการผลิต การซื้อ และการขาย รวมถึงการตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของการทำงาน โดยแบ่งสาระสำคัญออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1.1 ความจำเป็นและความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เน้นให้เด็กเข้าใจว่าความต้องการพื้นฐานสามารถได้รับการตอบสนองได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ การจำแนกความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น อาหารและที่อยู่อาศัย การอธิบายความแตกต่างระหว่างสิ่งที่จำเป็นกับสิ่งที่ต้องการ การอธิบายกระบวนการที่ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้รับการตอบสนองผ่านการผลิต การซื้อ และการขาย

1.2 คุณค่าและความสำคัญของการทำงาน มุ่งส่งเสริมให้เด็กตระหนักถึงบทบาทของงานในบริบทต่าง ๆ โดยมีตัวบ่งชี้การเรียนรู้ ได้แก่ การระบุลักษณะงานที่เกิดขึ้นในบ้าน โรงเรียน และชุมชน การอธิบายเหตุผลว่าทำไมมนุษย์จึงมีความจำเป็นต้องทำงาน

2. สาระการเรียนรู้ด้านการเงินส่วนบุคคล (Personal Financial Literacy) มุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์เพื่อจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างเหมาะสม อันเป็นรากฐานของความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้สำหรับเด็กระดับปฐมวัย ได้แก่ 1) การระบุแหล่งที่มาของรายได้ 2) การแยกแยะความแตกต่างระหว่างเงินที่รับจากการทำงานกับเงินที่ได้รับในลักษณะของขวัญ 3) การบอกหรือบันทึกรายการทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน และ 4) การจำแนกความต้องการและความจำเป็น พร้อมทั้งอธิบายว่ารายได้สามารถนำไปใช้ตอบสนองความต้องการได้

แนวทางดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในทัศนคติทางเศรษฐศาสตร์และการเงินขั้นพื้นฐาน ผ่านประสบการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและระดับพัฒนาการของเด็ก

Colorado Preschool Program Staff (2012) ได้กำหนดมาตรฐานทางวิชาการด้านสังคมศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในสถานดูแลและให้การศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพสูง เพื่อเชื่อมโยงมาตรฐานทางวิชาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของรัฐโคโลราโด ให้เข้ากับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดด้านการศึกษาก่อนวัยที่มีอยู่แล้วในสถานดูแลและให้การศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพสูง และมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. ทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการและจำเป็นของตนเอง คือ การทำงานช่วยให้ผู้คนสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ เช่น พ่อแม่ทำงานเพื่อหารายได้มาซื้อสิ่งของต่างๆ ได้แก่ อาหาร รถยนต์ และมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ดังนี้

- อธิบายว่าคนเราทำงานเพื่อหารายได้
- อธิบายว่าเงินถูกนำไปใช้ซื้อสิ่งของที่นักเรียนหรือครอบครัวต้องการ
- ยกตัวอย่างเพื่อแยกแยะความแตกต่างระหว่างการใช้จ่ายและการออม

2. รู้จักคุณค่าของเงินและระบุวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน (PFL) คือ การรู้จักหน่วยเงินในการซื้อสินค้า มีความรู้เกี่ยวกับเหรียญและธนบัตร การใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน และมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ดังนี้

- รู้จักแยกแยะเหรียญและธนบัตรว่าเป็นเงิน
- ระบุวิธีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน
- อธิบายว่าทำไมเราจึงต้องการเงิน

Colorado Department of Education (2022) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาด้านสังคมศึกษาของรัฐโคโลราโดเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ในระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้

ระดับก่อนวัยเรียน (3-5 ปี) : มาตรฐานที่ 3 เศรษฐศาสตร์

ความคาดหวังด้านการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน มีดังนี้

1. มีความเข้าใจว่าแต่ละบุคคลมีความต้องการมากมาย และต้องเลือกสิ่งต่างๆ
ตัวชี้วัด

1. ระบุทางเลือกที่สามารถเลือกได้ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตนเอง
2. อธิบายวิธีการหาเงินของแต่ละคน และวิธีการใช้เงินในการตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ตามความต้องการของตนเอง

ระดับก่อนวัยเรียน (3-5 ปี) : มาตรฐานที่ 5 ความรู้ทางการเงินส่วนบุคคล

ความคาดหวังด้านการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน มีดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเงินและวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน

ตัวชี้วัด

1. สามารถแยกแยะเหรียญและธนบัตรได้ว่าเป็นเงิน
2. ระบุแหล่งที่มาของเงิน และวิธีการใช้เงิน
3. อธิบายเหตุผลถึงความต้องการเงิน
4. ระบุรูปแบบต่างๆ ของเงิน และมูลค่าที่แตกต่างกันของเงินแต่ละประเภท

ระดับอนุบาล (5-6 ปี) : มาตรฐานที่ 3 เศรษฐศาสตร์

ความคาดหวังระดับชั้น มีดังนี้

1. อธิบายเหตุผลของแต่ละบุคคลตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆโดยพิจารณาจากความต้องการและความปรารถนาตัวชีวิต

1. ระบุต้นทุนและผลประโยชน์ของการตัดสินใจของแต่ละบุคคลเมื่อซื้อสินค้าชิ้นใดชิ้นหนึ่ง
2. มีความรู้และมีส่วนร่วมในวิธีการใช้สิ่งของของผู้อื่น

ระดับอนุบาล (5-6 ปี) : มาตรฐานที่ 5 ความรู้ทางการเงินส่วนบุคคล

ความคาดหวังระดับชั้น มีดังนี้

1. อธิบายถึงทางเลือกที่ผู้คนตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้เงินที่ตนหามาได้

ตัวชี้วัด

1. เข้าใจทางเลือกที่บุคคลใช้ในการจัดการเงิน และอธิบายเหตุผลหรือวิธีการตัดสินใจทางการเงินที่เกิดขึ้น
2. อธิบายว่าเงินทำให้ผู้คนสามารถซื้อสินค้าและบริการได้อย่างไร
3. ระบุความแตกต่างระหว่างความต้องการจำเป็น และผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อเมื่อมีทรัพยากรจำกัด

Pennsylvania Department of Education (2024) ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของรัฐเพนซิลเวเนีย ไว้ดังนี้

ระดับก่อนวัยเรียน (3-5 ปี) แนวคิดหลัก: เงินสามารถนำไปใช้ซื้อสินค้าและบริการหรือเก็บออมได้ผู้คนตัดสินใจว่าจะใช้เงินอย่างไร

1. ความขาดแคลนและทางเลือก

- ระบุว่าความขาดแคลนส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างไร
- ระบุความต้องการและความจำเป็นของครอบครัว
- เลือกตัวเลือกที่ตรงกับความสนใจของบุคคล

2. การตลาดและระบบเศรษฐกิจ

- ระบุโฆษณาที่กระตุ้นให้เราซื้อสินค้า
- อธิบายว่าเงินถูกนำไปใช้อย่างไร

3. หน้าที่ของรัฐบาล

- ระบุผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในท้องถิ่น

4. รายได้กำไรและความมั่งคั่ง

- แยกแยะความแตกต่างระหว่างงานกับการเล่น
- ระบบธุรกิจท้องถิ่น

ระดับอนุบาล (5-6 ปี) แนวคิดหลัก: เงินสามารถนำไปใช้ซื้อสินค้าและบริการหรือเก็บออมได้ผู้คนตัดสินใจว่าจะใช้เงินอย่างไรโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ

1. ความขาดแคลนและทางเลือก

- ระบุว่าความขาดแคลนส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างไร
- ระบุความต้องการและความจำเป็นของครอบครัว
- เลือกตัวเลือกที่สอดคล้องกับความสนใจของครอบครัว

2. การตลาดและระบบเศรษฐกิจ

- ระบุสินค้าและผู้บริโภค
- ระบุโฆษณาที่กระตุ้นให้เราซื้อสินค้า
- ระบุสกุลเงินและวิธีการใช้เงิน

3. หน้าที่ของรัฐบาล

- ระบุผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในภูมิภาคหรือรัฐนั้นๆ

4. ความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ

- ระบุบทบาทเฉพาะด้านที่สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวปฏิบัติ
- ระบุความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล

5. รายได้กำไรและความมั่งคั่ง

- ระบุบุคคลในชุมชนที่ทำงานอาสาสมัคร
- ระบุสินค้าและบริการที่จัดหาโดยธุรกิจอื่น

Illinois State Board of Education (2013) ได้กล่าวถึง เป้าหมายที่ 15 เรื่อง การสำรวจระบบเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้ 15.a สำรวจบทบาทในระบบเศรษฐกิจและแรงงาน

เกณฑ์มาตรฐานระดับก่อนวัยเรียน (3-5 ปี)

15.a.eca อธิบายงานทั่วไปบางอย่างและสิ่งที่จำเป็นในการทำงานเหล่านั้น

15.a.ecb อธิบายว่าทำไมคนถึงทำงาน

มาตรฐานการเรียนรู้ 15.b สำรวจประเด็นเรื่องทรัพยากรที่จำกัดในสภาพแวดล้อมและโลกในวัยเด็กตอนต้น

เกณฑ์มาตรฐานระดับก่อนวัยเรียน (3-5 ปี)

15.b.eca เข้าใจว่าทรัพยากรและเงินบางอย่างมีจำกัด

มาตรฐานการเรียนรู้ 15.c เข้าใจว่าความขาดแคลนทำให้ผู้ผลิตต้องมีการเลือก

มาตรฐานการเรียนรู้ 15.d สำรวจแนวคิดเกี่ยวกับการค้าในฐานะการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ

เกณฑ์มาตรฐานระดับก่อนวัยเรียน (3-5 ปี)

15.d.eca เริ่มเข้าใจการใช้การซื้อหรือเงินเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

15.d.ecb อธิบายแนวคิดเชิงรูปธรรม เข้าใจง่าย เชื่อมโยงชีวิตประจำวัน

ดังนั้น สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญด้านความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัยและวิเคราะห์ออกมาในรูปของสาระสำคัญของการเรียนรู้และพฤติกรรมที่สังเกตได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

มโนทัศน์หลัก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	แหล่งอ้างอิงที่สนับสนุน	ตัวอย่างพฤติกรรม
ความต้องการ ความจำเป็น และความขาดแคลน	เด็กมีความเข้าใจว่าทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด และจำเป็นต้องเลือกสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากร	Federal Reserve Bank of St. Louis (2023); Texas Education Agency (2024); Colorado Department of Education (2022); Pennsylvania Department of Education (2024); Illinois State Board of Education (2013)	เด็กสามารถเลือกของเล่นเมื่อมีงบจำกัด เด็กสามารถแยกของจำเป็น-ของที่อยากได้
การเลือกและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	เด็กเข้าใจว่าการตัดสินใจเลือกทางเลือกหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่องานเลือกอื่น และสามารถพิจารณาผลดีและผลเสียของการตัดสินใจได้ในระดับที่เหมาะสมกับวัย	Federal Reserve Bank of St. Louis (2023); Colorado Department of Education (2022); Pennsylvania Department of Education (2024)	เด็กสามารถเปรียบเทียบว่าจะซื้อขนมหรือเก็บเงินออมเด็กสามารถอธิบายเหตุผลของการเลือกของตนเองได้ เช่น เลือกเก็บเงินแทนการใช้จ่ายทันที
สินค้าและบริการ	เด็กสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างสินค้า ซึ่งเป็นสิ่งของที่จับต้องได้ และบริการ ซึ่งเป็นการกระทำหรือกิจกรรมที่ผู้อื่นจัดให้	Federal Reserve Bank of St. Louis (2023); Pennsylvania Department of Education (2024); Illinois State Board of Education (2013)	เด็กสามารถระบุได้ว่าสิ่งของใดเป็นสินค้า และกิจกรรมใดเป็นบริการจากสถานการณ์รอบตัว เด็กสามารถจำแนกสินค้า/บริการ
ผู้ผลิตและผู้บริโภค	เด็กมีความเข้าใจบทบาทของบุคคลในระบบเศรษฐกิจในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค และสามารถเชื่อมโยงบทบาทดังกล่าวกับสถานการณ์ใกล้ตัว	Federal Reserve Bank of St. Louis (2023); Pennsylvania Department of Education (2024); Illinois State Board of Education (2013)	เด็กสามารถอธิบายบทบาทของตนเองหรือผู้อื่นว่าเป็นผู้ผลิตหรือผู้บริโภคในสถานการณ์ต่าง ๆ
งาน รายได้ และคุณค่าของการทำงาน	เด็กตระหนักกว่าการทำงานเป็นแหล่งที่มาของรายได้ และรายได้มีบทบาทในการตอบสนองความต้องการของตนเอง ครอบครัว และชุมชน	Texas Education Agency (2024); Colorado Preschool Program Staff (2012); Pennsylvania Department of Education (2024); Illinois State Board of Education (2013)	เด็กสามารถระบุอาชีพในบ้านและชุมชน เด็กสามารถพูดคุยก้าวพ่อแม่ทำงานเพื่ออะไร เด็กสามารถบอกได้ว่าพ่อแม่หรือบุคคลในชุมชนทำงานเพื่อหารายได้ และนำรายได้นำไปใช้ทำอะไร

มโนทัศน์หลัก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	แหล่งอ้างอิงที่สนับสนุน	ตัวอย่างพฤติกรรม
เงินและบทบาทของเงิน	เด็กมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเงิน ในฐานะสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รวมถึงรูปแบบและมูลค่าของเงิน	Federal Reserve Bank of St. Louis (2023); Colorado Department of Education (2022); Pennsylvania Department of Education (2024); Illinois State Board of Education (2013)	เด็กสามารถแยกเหรียญ-ธนบัตร เด็กสามารถใช้เงินจำลองในการแลกเปลี่ยนสินค้า
การออมและการใช้จ่าย	เด็กสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างการออมและการใช้จ่าย และเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดการเงินในอนาคต	Federal Reserve Bank of St. Louis (2023); Colorado Preschool Program Staff (2012); Colorado Department of Education (2022)	เด็กแสดงออกโดยหยอดกระปุกออมสิน เด็กแสดงออกโดยเลือกเก็บเงินเพื่อซื้อของในภายหลัง เด็กสามารถอธิบายถึงประโยชน์ของการออม
ความรู้ทางการเงินส่วนบุคคลขั้นพื้นฐาน	เด็กมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงิน และการใช้เงินอย่างมีเป้าหมายเพื่อการดำรงชีวิต	Texas Education Agency (2024); Colorado Department of Education (2022); Pennsylvania Department of Education (2024)	เด็กสามารถบอกได้ว่าเงินมาจากไหน เด็กสามารถใช้เงินเพื่ออะไรในชีวิตประจำวัน

แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์พบว่า ในบริบทไทยได้มีการกำหนดสาระที่ควรรู้เกี่ยวกับการเงินไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 ซึ่งอยู่ในสาระสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และกำหนดความสามารถพัฒนาได้หลายแนวทาง ผู้เขียนจึงได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาและสรุปแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

การเรียนรู้เชิงรุกผ่าน สื่อ นิทาน และสถานการณ์จำลอง (Active Learning)

วัชรฯ เล่าเรียนดี และคณะ (2560) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้เชิงรุกว่าเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรม ผ่านกระบวนการคิด และการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบจนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ พัฒนาการสื่อสาร/นำเสนอ และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม โดยการเรียนรู้เชิงรุกมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Element) ประกอบด้วย การแสดงออกของผู้เรียน ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสะท้อนคิด (Reflecting)
2. ยุทธวิธีการเรียนการสอน (Learning Strategies) ประกอบด้วย รูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นให้ผู้เรียนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ทรัพยากรการสอน (Teaching Resources) ประกอบด้วย สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งสถานที่และบุคคล และรวมถึงบรรยากาศ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้วย

Ancho and Serbo (2019) กล่าวว่า การสอนเศรษฐศาสตร์ไม่ควรใช้วิธีการบรรยายเพียงอย่างเดียว ควรให้เด็กได้ใช้ความรู้แนวคิด และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ในการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมระดมเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Joshi and Marri (2006) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการสอนเหมาะสมกับการสอนสังคมศึกษาและเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากกิจกรรมจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมติ การทดลอง เกม สามารถนำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมได้ และสอดคล้องกับ Ismail et al. (2020) ที่กล่าวว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกหลายกิจกรรม เช่น เกม การแสดงบทบาทสมมติ ช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความเข้าใจในแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เป็นนามธรรมได้แม่นยำ

การเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-based Learning)

ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี และ นวรัตน์ สิริธิมงคลชัย (2562) กล่าวว่า การเล่นเป็นกระบวนการตามธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการของมนุษย์ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และภาษา การเล่นไม่เพียงให้ความสนุกสนาน แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การค้นพบ และการสร้างความหมายจากประสบการณ์จริง ซึ่งการเล่นเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และนำไปสู่การเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว พร้อมทั้งช่วยสร้างสมดุลทางอารมณ์ การเรียนรู้ผ่านการเล่นของเด็กปฐมวัยเน้นว่า เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อมีโอกาสเล่นอย่างอิสระในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การเล่นช่วยส่งเสริมการคิดเชิงลึก ความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจในการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมต่อการเผชิญสถานการณ์ในอนาคต

การเล่นแบบชี้แนะ (guided play) เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาการสอนของผู้ใหญ่เข้ากับการเล่นอิสระของเด็กอย่างสมดุล โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมและต่อยอดการเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวมีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และเงื่อนไขของการเล่นอย่างชัดเจน ภายใต้บริบทการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมีผู้ใหญ่ทำหน้าที่กระตุ้น ชี้แนะ และเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การใช้คำถาม เกม และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ช่วยพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การทดลอง การสืบค้นข้อมูล การทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงทักษะทางภาษา ส่งผลให้การเล่นแบบชี้แนะเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและการพัฒนาการของเด็กระดับปฐมวัย (Fisher et al., 2013; Weisberg et al., 2013) ซึ่ง Children's Research Center (2023) ได้เสนอแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านเศรษฐศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเน้นแนวคิดเรื่องความต้องการ (needs) และทรัพยากร (resources) ซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้ได้ผ่านการเล่น การสนทนา และการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เด็กปฐมวัยเริ่มพัฒนาความเข้าใจหลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นเมื่อได้สำรวจ ตั้งคำถาม และใช้แนวคิดดังกล่าวในบริบทที่ใกล้ตัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบูรณาการแนวคิดเศรษฐศาสตร์ผ่านการเล่นเป็นวิธีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เช่น เกมที่ใช้จำนวนหรือกติกา (เช่น Go Fish, Connect 4 หรือ Musical Chairs) ซึ่งช่วยให้เด็กเข้าใจแนวคิดเรื่องพอหรือไม่พอ และอุปสงค์-อุปทาน โดยครูจะอธิบายว่า ความต้องการ คือสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตหรือการทำงานให้สำเร็จ และ ทรัพยากร คือสิ่งที่นำมาใช้ตอบสนองความต้องการนั้น เด็กควรได้รับโอกาสในการสำรวจแหล่งที่มาของทรัพยากรรอบตัว เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ตลาดในชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงชีวิตจริงในบ้านกับกิจกรรมที่ทำในโรงเรียน ผ่านการตั้งคำถาม การทำแผนภูมิ หรือการค้นหาคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเชิงนามธรรมกับประสบการณ์จริง

การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning)

สุทธรัตน์ ตันติวิวัฒน์ และ กฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาอุฒิ (2567) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงว่า เป็น การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งเป็นประสบการณ์เชิงรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรม โดยนำประสบการณ์เดิมของเด็กมาบูรณาการสร้างการเรียนรู้ใหม่ ผ่านการสะท้อนประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ การสรุปความคิดรวบยอด และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งนักการศึกษาที่พัฒนาแนวคิดนี้คือ David A. Kolb โดยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของ Kolb (1984) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience หรือ CE) เป็นขั้นตอนที่เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมและรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ โดยเน้นการใช้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริงที่ตนประสบในขณะนั้น ขั้นที่ 2 การไตร่ตรอง (Reflective Observation หรือ RO) เป็นขั้นตอนที่เด็กทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับจากการสังเกต พิจารณารอบคอบ ขั้นที่ 3 การสรุปเป็นหลักการนามธรรม (Abstract Conceptualization หรือ AC) เป็นขั้นตอนที่เด็กใช้ความคิดและเหตุผลมาสรุปเป็นความคิดรวบยอดเป็นหลักการต่าง ๆ ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติจริง (Active Experiment หรือ AE) เป็นขั้นตอนที่นำความรู้ที่สรุปความคิดรวบยอดได้ในขั้นที่ 3 ไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อทดสอบว่าถูกต้องหรือไม่

ปัจจุบันมีการนำการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้ เข้ากับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การทดลอง การจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกมชี้แนะ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงนั้นเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ่านประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม อาจจะเริ่มต้นด้วยการให้เด็กได้ลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ผ่านการจำลองสถานการณ์หรือการเล่นบทบาทสมมติก่อนจะอธิบายสาระสำคัญ จากนั้นชวนเด็กพูดคุย สังเกต คิดไตร่ตรอง เพื่อทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างได้รับประสบการณ์ แล้วจึงสรุปความคิดรวบยอดที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม จากนั้นให้เด็กนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ (Daraban, 2011)

การเรียนรู้เชิงสังคม (Social Learning)

การเรียนรู้เชิงสังคม (Social Learning) ตามทฤษฎีของ Bandura (1977) ซึ่งระบุว่า มนุษย์เรียนรู้ผ่านกระบวนการสังเกต เลียนแบบ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้จึงไม่จำกัดเฉพาะการรับสารจากครูเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะเมื่อมีการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีชีวิต และพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ Belinova et al. (2021) ได้ศึกษาและพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินและเศรษฐศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยเน้นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาระดับปฐมวัย (kindergarten) และครอบครัว โดยงานวิจัยให้เห็นว่าความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาในสังคมร่วมสมัย เนื่องจากเด็กต้องเผชิญกับแนวคิดทางเศรษฐกิจ เช่น เงิน การทำงาน คุณค่า และการบริโภค ตั้งแต่อายุยังน้อย ดังนั้น บทบาทของผู้ใหญ่จึงมีความสำคัญในการวางรากฐานการคิดทางเศรษฐศาสตร์อย่างเหมาะสมกับวัย โดยผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลาย เช่น การประชุมผู้ปกครอง การให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก การเรียนรู้เรื่องทรัพยากร ครอบครัวและงบประมาณ การใช้เงิน การโฆษณา และอาชีพ กิจกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน และให้ผู้ปกครองมีบทบาทเป็นผู้ร่วมจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยหลังการทดลองพบว่า เด็กมีพัฒนาการด้านความฉลาดรู้ทางการเงินและเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สามารถนำ

ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้ ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองมีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้านเศรษฐศาสตร์มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ผ่านการเล่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการเรียนรู้เชิงสังคม ซึ่งล้วนเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติ คิดไตร่ตรอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง จากบริบทที่ใกล้ตัว การบูรณาการแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ผ่านสื่อ นิทาน เกม สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจแนวคิดที่เป็นนามธรรม เช่น ความต้องการ ทรัพยากร การเลือก และการแลกเปลี่ยน ได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีความหมายนอกจากนี้ บทบาทของครูและผู้ปกครองถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ กระตุ้น และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ในเด็กปฐมวัยจึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน แต่ควรเชื่อมโยงกับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การวางรากฐานการคิดทางเศรษฐศาสตร์อย่างเหมาะสมกับวัย และส่งเสริมให้เด็กสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผลในอนาคต

ประโยชน์ของการปลูกฝังความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

1. การพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skills)

ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเข้าใจการตัดสินใจ (Meszaros & Evans , 2010) ซึ่งในเด็กปฐมวัยมีการตัดสินใจเลือกเป็นประจำในชีวิตประจำวัน เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ว่าไม่สามารถมีทุกสิ่งตามความต้องการได้ ต้องตัดสินใจเลือกบางอย่างที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด ซึ่งการเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์จะช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐศาสตร์ สามารถเลือกสิ่งต่าง ๆ และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลบนพื้นฐานของสมมติฐานที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การจัดสรรเวลาที่มีอยู่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การสวมใส่เสื้อผ้าที่มีอยู่ไปงานพิธีต่าง ๆ ซึ่งถ้าเด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการตัดสินใจทางการเงินในอนาคตได้อีกด้วย

2. การพัฒนาวิคิดเชิงผู้ประกอบการ

ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ช่วยบ่มเพาะความคิดเชิงผู้ประกอบการ เนื่องจากในการเรียนรู้ตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ เด็กปฐมวัย เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการ รวมทั้งเรียนรู้เกี่ยวกับผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งเมื่อเด็กได้เรียนรู้บทบาทเกี่ยวกับสินค้าและบริการ รวมทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ส่งเสริมให้บุคคลมองหาโอกาส รับความเสี่ยงอย่างรอบคอบ และสร้างสรรค์นวัตกรรม เช่น การทำงานศิลปะหรือการทำขนมเพื่อแลกเปลี่ยนและค้าขาย เด็กๆจะได้เรียนรู้การสังเกตความต้องการของผู้อื่น (Market Needs) การวางแผนการผลิต และการยอมรับความเสี่ยงอย่างรอบคอบ เด็กๆจะพยายามหาวิธีใหม่ ๆ ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด จนเด็กกลายเป็นคนที่มีความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) และพร้อมที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจ

3. การเสริมสร้าง Executive Functions (EF)

การเรียนรู้เศรษฐศาสตร์เบื้องต้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาทักษะ EF โดยเฉพาะในด้านการยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) และความจำเพื่อใช้งาน (Working Memory) เมื่อเด็กต้องฝึกฝนการรอคอยเพื่อผลประโยชน์ที่มากกว่า เช่น การออมเงินหรือออมแต้มเพื่อแลกของที่ต้องการสูงกว่า สิ่งนี้ช่วยให้เด็กฝึกการควบคุมตนเอง ไม่ตัดสินใจตามอารมณ์ชั่ววูบ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการป้องกันปัญหาหนี้สินและพฤติกรรมการบริโภคเกินตัวในวัยผู้ใหญ่

สรุปผล

ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์เป็นสมรรถนะพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการปลูกฝังตั้งแต่ระดับปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงสำคัญของการวางรากฐานพฤติกรรมทางเศรษฐกิจในระยะยาว ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยครอบคลุมการทำความเข้าใจโมทัศน์พื้นฐานที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ ความต้องการและความจำเป็น ความขาดแคลนและทางเลือก การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สินค้าและบริการ ผู้ผลิตและผู้บริโภค งาน รายได้ เงิน การออม และการใช้จ่าย ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติและคุณธรรมทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยบริบทไทยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มีการกำหนดองค์ประกอบความสามารถผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์แต่ยังไม่ครอบคลุมในประเด็นโมทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ของหน่วยงานต่างประเทศ ตามที่ได้สังเคราะห์ไว้ในตารางที่ 2 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น การส่งเสริมเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการประหยัดและพอเพียงผ่านการทำกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าแต่ยังไม่ได้สอนครอบคลุมไปถึงในเรื่องการใช้ทรัพยากรภายใต้ความขาดแคลน ขาดการส่งเสริมการจำแนกความแตกต่างระหว่างสินค้าและบริการ รวมทั้งขาดการส่งเสริมความเข้าใจให้แก่เด็กในเรื่องบทบาทผู้ผลิตและผู้บริโภค และการเชื่อมโยงบทบาทผู้ผลิตและผู้บริโภคกับสถานการณ์ใกล้ตัว โดยมีแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ได้แก่ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ผ่านการเล่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการเรียนรู้เชิงสังคม โดยเน้นบทบาทของครูและผู้ปกครองในการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับชีวิตจริง และเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิด การตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากร อันจะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ การสร้างความมั่นคง และภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในโลกยุคดิจิทัลที่ผันผวนสู่การเติบโตในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชนาภา ทรัพย์เจริญ, ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร และชลธิป สมานิติโต. (2565). การใช้ชุดการเรียนรู้ “หนูน้อย ฉลาดรู้ ฉลาดใช้” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ในเด็กปฐมวัย. *สัปดาห์: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 28(4), 176–193.
- วัชรรา เล่าเรียนดี, ปณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี และนวิรัตน์ สิทธิมงคลชัย. (2562). การเรียนรู้ผ่านการเล่น PLAY-BASED LEARNING. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18(3), 1-6.

- สูตรรัตน์ ตันติวิวัฒน์ และกฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ. (2567). แนวคิดและการประยุกต์การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ (Journal of Behavioral Science)*, 30(1), 109–114.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดความรู้ (Literacy)*.
- Atkinson, A, & F. Messy. (2012). *Measuring Financial Literacy: Results of the OECD INFE Pilot Study*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2012/03/measuring-financial-literacy_g17a210b/5k9csfs90fr4-en.pdf
- Ancho, I., & Serbo, R. S. (2019). Authentic learning in teaching economics. *Journal of Research, Policy & Practice of Teachers and Teacher Education*, 9(1), 1–11. <https://doi.org/10.37134/jrpptte.vol9.no1.1.2019>
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.
- Belinova, N. V., Bicheva, I. B., Krasilnikova, L. V., Khanova, T. G., Vyalova, N. V. & Baskaeva, Z. K. (2021). The development of preschoolers' financial literacy in the cooperation of the kindergarten and the family. *SHS Web of Conferences*, 97, 01020. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20219701020>
- Colorado Department of Education. (2022). *The Colorado academic standards for social studies*.
- Colorado Preschool Program Staff. (2012). *Preschool Social Studies Academic Standards in High Quality Early Childhood Care and Education Settings*.
- Children's Research Center. (2023). *Things we need: Economics for preschoolers*. University of Illinois at Urbana-Champaign, Illinois Early Learning Project.
- Daraban, B. (2011). Experiential learning in economics through classroom experiments. *International Journal of Business and Social Science*, 2(24), 51–57.
- Davies, R. (2015). *Economics: Making Sense of the Modern Economy*. Profile Books.
- Federal Reserve Bank of St. Louis. (2015). *Kiddynamics: An economics curriculum for young learners*.
- Federal Reserve Bank of St. Louis. (2023). *Kiddynamics: An economics curriculum for young learners*.
- Fisher, K. R., Hirsh-Pasek, K., Newcombe, N., & Golinkoff, R. M. (2013). Taking Shape: Supporting Preschoolers' Acquisition of Geometric Knowledge Through Guided Play. *Child Development*, 84(6), 1872–1878. <https://doi.org/10.1111/cdev.12091>
- Illinois State Board of Education. (2013). *Illinois early learning and development standards for Preschool* (Revised September 2013). https://www.isbe.net/documents/early_learning_standards.pdf
- Ismail, R., Awang, M., Pyng, S. Y., & Abdullah, M. R. B. (2020). Active learning in economics: A case study at secondary school. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(10), 19–31. <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.10.2>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.

-
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5–44.
- Meszaros, B. T., & Evans, S. (2010). It's Never Too Early: Why Economics Education in the Elementary Classroom. *Social Studies and the Young Learner*, 22(3), 4-7.
- Mohigulkhon, K. (2024). Economic education in preschool and primary school age. *The Peerian Journal*, 34, 41–44.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). *OECD economic surveys: Thailand*. Paris: OECD Publishing.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2016). *OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies*. OECD Publishing.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2020). *Economic education and financial literacy: Preparing children for the future*. OECD Publishing.
- Pennsylvania Department of Education. (2024). Pennsylvania Learning Standards for Early Childhood (Kindergarten)
- Sekwena, G. L. (2023). Active learning pedagogy for enriching economics students' higher order thinking skills. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 22(3), 241–255.
- Syahrini Kalsum, Rusmayadi, Muhammad Akil Musi & Syamsuardi. (2025). The Use of Project-Based Learning on Early Childhood Financial Literacy Skills. *International Journal of Multidisciplinary Approach Research and Science*, 3(1), 273-282.
- Texas Education Agency. (2024). *Texas Essential Knowledge and Skills for Kindergarten*.
<https://tea.texas.gov/academics/curriculum-standards/teks-review/kinderteks0813.pdf>
- Todorova, M. (2013). The preparation of children for their meeting with the economic reality. In *Proceedings of the 4th International Conference on European Studies: Social, Economic and Political Transition of the Balkans* (pp. 950–956). Epoka University.
- UNESCO. (2020). *Global Education Monitoring Report Summary 2020: Inclusion and education: All means all*.
- Walstad, W. B. & Rebeck, K. (2017). The Development and measurement characteristics, *The Journal of Economic Education*, Taylor & Francis Journals, 48(2), 113-122.
- Walstad, W. B., Rebeck, K. & Butters R. B. (2013). The Test of Economic Literacy: Development and Results. *The Journal of Economic Education*, 44(3), 298-309.
- Walstad, W. B., Rebeck, K. & Macdonald R. A. (2010). The Effects of Financial Education on the Financial Knowledge of High School Students. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 336-357.
- Weisberg, D. S., Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff R. M. (2013). Guided Play: Where Curricular Goals Meet a Playful Pedagogy. *Mind Brain and Education*, 7(2), 104-112. <https://doi.org/10.1111/mbe.12015>